

NEŠTO O PSIHOLOGIJI OTUĐIVANJA OD CRKVE.

Svršetak.

5. Nepoznavanje Crkve.

Nije zapravo pojedinac u najdubljoj biti svoje duše tuđ Crkvi (anima humana naturaliter christiana), nego je duh vremena i sugestivni utjecaj u njemu tuđ Crkvi. Što čovjek manje poznaje Crkvu, to je više pristupačan savremenom duhu, te mu se manje opire. A nepoznavanje je Crkve u današnjem društvu nevjerovatio veliko (cf. Guyot sp. dj. str. 7 sq.). Pojam, što ga toliki danas imaju o Crkvi, nije više Crkva, nego njezina nakaza. Čudan nazor vlada; što se tiče vjere i Crkve većina se naime zadovoljava s onim, što baš apsolutno mora biti, a ako netko hoće da prikupi sebi nešto više znanja u tim stvarima, odmah ga sve optužuje da je prerevan, i dokazuje, da to nije potrebno. Iz toga se vidi, kako je nedostatno poznavanje Crkve, njene misije i važnosti, te njene moralne snage i moći za život društva i pojedinca. Mnogi crkvenim naukama ne pripisuje nikakve vrijednosti, a zaboravlja, da su toliki geniji prošlosti i sadašnjosti upotrebili cijeli život za razmatranje i istraživanje tih istina i problema (cf. Guyot, sp. dj. str. 26). Kako ih malo ima, koji su doprli dalje od izvanje forme Crkve te proniknuli u samu jezgru njenu! Pa ipak kakovom lakoćom si prisvajaju pravo suditi o Crkvi. Nije objektivan sud, što otuđuje od Crkve, kako iskustvo uči, već nepoznavanje Crkve ili neispravno ili krivo shvaćanje Crkve.

Već u srednjoj školi nalazimo kod mnogih neko nerazumijevanje vjere i Crkve, kao da su nešto što je nepotrebno ili svakako kao neki teret, koji odbacuju, čim se pruži prilika. Toga nijesu u školu ponijeli, jer su kao bezazlena djeca drugačije sudili i osjećali. Pa odakle to nerazumijevanje kraj tolikogodišnje vjerske naobrazbe? Tu već djeluje duh vremena, a mladenačka je narav (podvrgnuta više fantaziji i osjećajima) disponirana za njegovo razorno djelovanje. Na vjeru svog djetinjstva mladić brzo zaboravlja, a naobrazbom nije stekao čvrstoga vjerskog uvjerenja. Mladenački duh ne može još svih nauka o Crkvi i vjeri dostatno shvatiti, te mu nedostaje iskustva, da bi razumio unutarnju vezu između Crkve, njenih nauka i uredbi te praktičnog života sa svojim teškoćama. Koliko toga mladić u svojoj površnosti i rastresenosti nije pravo ni primjetio ili je prečuo, a kasnije samo na brzu ruku pročitao i onako napolak naučio pa opet zaboravio! A sa srednjom školom svršava za veliku većinu svaka daljna vjerska naobrazba.

Slaba nepotpuna slika Crkve, što je ponesoše sa sobom u život brzo sasma potamni, a vjerski život isto tako brzo presahne. Stoga i opažamo, kako je slab ili nikakav otpor kraj ovakovog raspoloženja proti duhu vremena, koji vodi do otuđivanja od Crkve.

Jedino vrelo za daljnu naobrazbu je moderno štivo. Kako opet moderno štivo slika Crkvu, poznato je iz mnogih naših novina, časopisa i knjiga bilo poučnih, bilo zabavnih. Tu toliki, pa i katolici crpe svoje jedino znanje i o Crkvi. Naskoro krivi pojam o Crkvi postaje njihovim vlastitim shvaćanjem, a da si toga i nijesu pravo svijesni. Dosta da je štampano, i već se vjeruje. Često se kao dokaz za istinitost tvrdnje, o kojoj drugi sumnja, jednostavno veli: »Ta bilo je u novinama« ili »u onoj knjizi sam to čitao!« Toliki ne opažaju, da se na književnom trgu isto tako laže i vara dobiti ili utjecaja radi kao i inače u životu. Pisac umije svoju stvar prikazati s mnogo erudicije i uvjerenja, a to imponira i uvjerava. Ljudi lako smetu s uma, da i za književnost ima isto tako kao drugdje zvanih učitelja istine, ali i lažnih mudraca. Radije se vjeruje nadrimudracima, jer oni znadu laskati i ugoditi grijehom iznakaženoj naravi, koja je sklona zlu, pa stoga i radije i brže se vjeruje zlo nego dobro.

Danas se čita sve i to brzo. Razmjerno malo se o pročitanoj razmišlja. Učinak je površno znanje. Stoga često nalazimo ljude, koji se razbacuju pojmovima, riječima, a da im smisla i značenja nisu shvatili ili tek vrlo površno. Osobito se rado iznose vjerska pitanja ili se svraća govor na Crkvu — u tim pitanjima drži svaki, da je zvan da govori te bez ikakovog straha sudi o velikim i zamašnim pitanjima života i vječnosti, kao što je n. pr. Crkva, a da o njima nikada nije temeljito razmišljao ili ikada svestrano proučio i upoznao. Stoga se često čuju izvodi, koji su protiv svih zakona mišljenja. Tu površnost najbolje karakterizira, što se svaki takav prigovor, koji se iznosi proti Crkvi, drži ispravnim te je malo tko kadar, da uvidi njegovu neispravnost.

Kad tko posumnja o kojoj vjerskoj istini ili nauci i uredbi Crkve, onda ne traži objašnjenja u onih, koji su po svojem zvanju mnogo više upućeni u sve to nego drugi; niti čita knjige, što su ih stručnjaci pisali. On traži razjašnjenje u protivnika vjere i Crkve ili u njihovim spisima, premda ovi uz najbolju volju ne mogu nikada pravo shvatiti Crkve, jer zabacuju (upravo njezinu bitnost) njezin natprirodni značaj.

Mirne duše smijemo ustvrditi, da su mutne relegijske predodžbe, nejasni pojmovi o temelju, naukama, svrsi i povijesti kršćanstva, dotično Crkve karakteristično obilježje našeg doba (cf. Stoecle, sp. dj. passim).

Pascal veli: »Religija je nešto tako veliko, da su pravom oni iz nje isključeni, koji si ne daju truda, da je poblize upoznadu« (Pensées frag. 574). To vrijedi još više i za spoznaju o Crkvi.

6. Čudoredni život.

UREDNIŠTVO „ŽIVOTA“
ZAGREB 1147

Prilično je jasno, da između otuđivanja od Crkve i čudorednog života postoji neki uski odnos. Poznati su strogi čudoredni zahtjevi Crkve. Zato vidimo, da se ljudi najobičnije otuđuju Crkvi i gube svaki smisao za nju, kad se njihov čudoredni život protiv Crkvenoj nauci i vjersko-čudorednoj savjesti. Makar da savremeni duh zabacuje tolike čudoredne norme te otvara širom vrata slobodi i uživanju i stvara neko oportunističko čudoređe, to mu ipak nije lak posao ušutkati čudorednu svijest. Zlo mami, ali nakon grijeha javlja se u duši neko mučno, bolno, neugodno, nemirno čuvstvo. U duši nastaje borba između savjesti i grijeha. Slatki otrov vabi dalje, oholost podbada, lijenost potpomaže, sebičnost osvaja, a taština i lakoumnost vuku, volja nije dosta otporna, jer je zanemarila sredstva milosti, a grijeh postaje sve ugodnijim. Polagano grijeh prelazi u naviku. Volja je postala robom grijeha, srce zavlada razumom. Savjest još ne miruje, makar joj se daju razna sredstva kao što su zabave, naslade, društva, štivo i t. d., a da je uspavaju. Čovjek se još i opire zlu, ali mu je odviše teško. A Crkva? Ona dovikuje: Nije ti dopušteno! Tad se porodi sumnja: propisi Crkve i zahtjevi vjere su preteški, oni se protive naravi čovječjoj, a što narav traži, ne može biti ni zlo ni zabranjeno. Zašto toliko naprezanje, odricanje, svladavanje samog sebe, kad se i bez svega toga može živjeti, i kad se ta energija može korisnije upotrebiti? Natprirodno shvaćanje brzo potamni u takovom čovjeku. Napokon hoće da sama sebe uvjeri o tom, kako su zahtjevi Crkve tobože neopravdani, čak nemogući. S poteškoćama, koje susreće na putu čudorednog života, raste to uvjerenje i postaje sve jače i ekskluzivnije. Od Crkve ga nešto odvraća; i on joj u duši postaje sve više tuđ, dok napokon ne krene sasvim svojim putem. Savjest nije doduše sasvim ušutkana; javlja se ona, ali volja je već navikla na zlo, grijeh joj je postao drugom naravi i i potrebom, griješna navika odviše je jaka, a volja preslaba da je se otrese.

Volja i srce, što se otuđiše Crkvi, nastoje da joj i razum otuđe. Zato kaže sv. Toma: »Svakij pojedini lako vjeruje, što želi«. (S. Th. II. IIae q. 60, a. 3.). Srce tiho i jedva primjetljivo djeluje na umsku spoznaju, te razum počne onako misliti, kako srce osjeća, jer um čovječji ima svoj najdublji i zadnji korijen u srcu. Zato se i veli: kakav život, takova i nauka. Stoga Pascal pravo veli: »Srce ima svoje razloge, o kojima razum ništa ne zna« (Pensées frag. 277). I tako se čovjek, koji se voljom i srcem odvratio od Crkve, odvraća i razumom, jer mu taj nesklad između uma i srca postaje nesnosnim. Zato počne misliti: Crkva (koja mu brani, za čim mu srce toliko teži) ne može se temeljiti na istini niti može koга na nešto da obveže.

To je najobičniji put, koji tolike otuđuje Crkvi; — put, koji vodi kroz srce. Koliki govore kao što je govorio rimski prokonzul Feliks! Ovaj je bio podmitljiv sudac i preljubnik i reče sv. Pavlu (kad ga je ovaj upućivao o pravednosti, čistoći i dojučem sudu): »Idi zasada; kad budem imao vremena, opet ću te pozvati« (Djela apost. 24, 25).

*
* * *

Iznijeli smo tek glavne uzročnike, koji savremenu dušu otuđuju Crkvi. Oni se ne javljaju, kako je već u uvodu istaknuto, u pojedincu svaki za sebe i odijeljeno, već vezani i spojeni u najrazličitijim kombinacijama prema individualnoj psihičkoj dispoziciji i prema raznim životnim prilikama.

Iz svega smo vidjeli: **nije objektivni i nepristrani sud**, koji odvrća od Crkve, već su sasvim drugi razlozi: »Moderan čovjek naime odviše čita, a premalo prokuha; on ima odviše ideja, a premalo jasnih pojmova; on je odviše duhovit i premalo dosljedan; on misli psihološki, a ne poznaje najunutarnijih duševnih potreba (ili svoje duše); on misli historijski, a zaboravlja na objektivnost. Moderan čovjek je odviše samosvjestan, a premalo samostalan; on je preosjetan, a premalo pristupačan razlozima; on stoji u sred vrtloga uzbibanog života te je izgubio sklad sa životom i njegovo razumijevanje« (Stoeckle). Stoga i moderan čovjek neopravdano prezire Crkvu i osjeća se kao da je nad njom. Ta što ga je do toga dovelo? Nepoznavanje Crkve, predrasude, pomanjkanje natprirodnog poimanja, oslabljena volja. On je sasvim utonuo u duh vremena i u tom duhu izgubio je sama sebe i Crkvu. Sve to nije ni malo ni utješljivo ni dično.

dr. Jozevov.

